

Skrattet som vapen mot makten

Berättelse

Från Bismil till Rinkeby

Özz Nûjen föddes 1975 i staden Bismil, som ligger i den kurdiska delen av Turkiet. När han var åtta år gammal flydde familjen från oroligheterna i landet och kom till Sverige. De bosatte sig i Rinkeby utanför Stockholm, en förort där många familjer med rötter i andra länder bodde. Det var här Özz växte upp, mellan två språk och två kulturer.

Att just hans familj tvingades fly hängde delvis ihop med pappans arbete. Pappan var tecknare och ritade satirbilder som drev med makthavarna i Turkiet. Att håna makten kan vara farligt i ett land där friheten är begränsad, vilket innebar att familjen till slut inte kunde stanna. På så sätt fick Özz tidigt se att humor och kritik kan vara både modigt och riskabelt.

Vägen till scenen

Özz Nûjen började egentligen som skådespelare och manusförfattare. Men 1999 ställde han sig för första gången på en standupscen, och något klickade. Sedan dess har han steg för steg blivit en av Sveriges mest profilerade komiker. Han är inte bara underhållare. I sina föreställningar tar han upp politik, rasism, mänskliga rättigheter och de krockar som kan uppstå mellan olika kulturer.

Många har jämfört honom med den amerikanske komikern Jon Stewart, eftersom han kombinerar skarp samhällskritik med skämt. Å ena sidan vill han få publiken att skratta. Å andra sidan vill han att människor ska gå hem och fundera. Det är just den blandningen som gör hans humor speciell, men också krävande, eftersom han ofta rör vid ämnen som väcker starka känslor.

Komik om makten

I soloföreställningar som "Dålig stämning" och "Statsminister Özz Nûjen" har han bland annat klivit in i rollen som Sveriges statsminister. Genom att låtsas vara den som styr landet kunde han på ett roligt sätt granska politiken och de som har makten. Tillsammans med komikern Måns Möller har han också gjort uppmärksammade föreställningar om historia, där allvarliga händelser berättas med glimten i ögat. Trots att ämnena ofta är tunga lyckas han hålla kvar både skrattet och eftertanken.

Özz Nûjen har dessutom synts i tv-program och filmer och har arbetat som programledare. Hans sätt att ta tydlig ställning gör att publiken inte alltid är enig om honom. Vissa älskar hans mod, medan andra blir provocerade. Följaktligen blir han ofta omdiskuterad.

En röst som tar plats

Berättelsen om Özz Nûjen handlar om mer än en rolig man på en scen. Den handlar om ett barn som kom till Sverige på flykt och som senare blev en tydlig röst i det svenska samhället. Att han växte upp med en pappa som vågade kritisera makten antyder varför han själv inte räds att göra detsamma. Hans historia visar att humor kan vara ett sätt att prata om det svåra, och att den som en gång stod längst ut i samhället kan hamna mitt i samtalet.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
oroligheter	en period när det är farligt och bråkigt i ett land
förort	ett bostadsområde utanför en stads centrum
tecknare	person som ritar och tecknar yrkesmässigt
satirbilder	teckningar som driver med och kritiserar makthavare
håna	göra narr av någon, skämta elakt om någon
begränsad	inte fri, något som har gränser
profilerad	välkänd och med en tydlig egen stil
samhällskritik	när man påpekar problem och fel i samhället
granska	undersöka noga och kritiskt
glimten i ögat	på ett lekfullt och skämtsamt sätt
eftertanke	när man stannar upp och funderar
provocerade	irriterade eller upprörda av något
omdiskuterad	något som många tycker olika om
räds	är rädd för, drar sig för

Läsförståelsefrågor

1. Vilken bakgrund hade Özz Nûjens pappa, enligt texten?
 1. Han var politiker i Turkiet
 2. Han var tecknare som gjorde satirbilder om makten
 3. Han var skådespelare i Sverige
2. Vad var en orsak till att familjen flydde?
 1. Pappans kritik mot makthavarna gjorde det farligt att stanna
 2. De ville flytta närmare havet
 3. Özz hade redan ett jobb i Sverige
3. Hur beskriver texten Özz Nûjens väg in i komiken?
 1. Han var komiker redan som barn i Turkiet
 2. Han började som skådespelare och provade sedan standup 1999
 3. Han blev känd direkt efter att han kom till Sverige
4. Varför jämför texten honom med Jon Stewart?
 1. De ser likadana ut
 2. De är födda samma år
 3. Båda blandar samhällskritik med humor
5. Vad gjorde Özz när han spelade statsminister i sina föreställningar?
 1. Han slutade skämta om politik
 2. Han granskade makten och politiken på ett roligt sätt
 3. Han blev på riktigt vald till statsminister
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Özz Nûjen har gjort föreställningar om historia tillsammans med Måns Möller.
 2. Alla i publiken tycker likadant om Özz Nûjens humor.
 3. Özz Nûjen har skrivit en bok om sin barndom.
7. Vad menar texten med att Özz humor är "krävande"? (Skriv ett par meningar.)
8. Texten säger att Özz "tar tydlig ställning". Vad innebär det och hur påverkar det publiken? (Skriv ditt eget svar.)
9. Varför kan man säga att Özz Nûjens uppväxt påverkade hans karriär? (Tänk efter och svara.)
10. I sista stycket står det att han "kan hamna mitt i samtalet". Vad betyder den meningen? (Tolka och svara.)
11. Vad tror du texten vill säga om humorns roll i samhället? (Skriv ditt eget svar.)

12. Varför kan Özz historia vara extra intressant för någon som själv har flyttat till ett nytt land?
(Tänk efter och svara.)

Diskussionsfrågor

- Kan humor verkligen påverka samhället, eller är den bara underhållning? Motivera.
- Özz Nûjen tar ofta upp känsliga ämnen. Var går gränsen för vad man får skämta om, tycker du?
- Han använder sin egen bakgrund som styrka. På vilket sätt kan en svår erfarenhet bli något värdefullt?
- Vissa blir provocerade av hans humor. Är det ett problem eller ett tecken på att humorn fungerar?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en person, känd eller inte, som du tycker använder sin röst på ett modigt sätt. Vad gör personen, varför är det modigt, och vad kan vi lära oss av det?